

Jan Gromnicki

Małopolskie budownictwo obronne - symposium PKZ w Tarnowie-Janowicach

Ochrona Zabytków 38/2 (149), 135

1985

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

W dniach 3–5 października 1984 r. odbyło się w Janowicach k. Tarnowa sympozjum archeologiczne, zorganizowane przez Pracownię Archeologiczno-Konserwatorską Oddziału PP PKZ w Krakowie (Zakład w Tarnowie) przy udziale Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Tarnowie; spotkania tego typu organizowane są od wielu lat przez pracownię archeologiczno-konserwatorskie PP PKZ. W programie sympozjum, poświęconego wynikom badań nad budownictwem obronnym Małopolski, znalazło się ponad trzydzieści referatów autorstwa archeologów, historyków architektury i urbanistyki, głównie z obszaru historycznej Małopolski, lecz również terenów sąsiednich, w tym także Czechosłowacji; dr Jiří Slama z Bratisławy wygłosił referat pt. *Proměny hradišt w Čechach v 10 století jejich historické příčiny*. Spośród referatów krajowych szczególne zainteresowanie i dyskusję wzbudziły: mgra M. Korneckiego – *Wzajemne relacje między kierunkami badań a terminologią budownictwa obronnego*; dra M. Parczewskiego – *Stan badań nad grodziskami wczesnośredniowiecznymi we wschodniej części Karpat Polskich*; mgra St. Kołodziejewskiego – *Obronne rezydencje na*

terenie średniowiecznego województwa krakowskiego; jak też referaty mgr U. Maj, mgra J. Okońskiego, mgra A. Cetry i dr H. Zoll-Adamikowej, poświęconych wynikom badań wczesnopolskich grodzisk w Stradowie i Zawadzie k. Tarnowa; wyniki badań zamków na Górze św. Marcina oraz w Wiśniczu w woj. tarnowskim, przedstawione przez organizatora sympozjum – mgra E. Dworaczyńskiego z udziałem współautora badań na zamku w Wiśniczu mgra inż. arch. W. Niewaldy; referat mgra Z. Pianowskiego o początkach umocnień murych w Małopolsce na przykładzie badań romańskiego założenia zamkowego na Wawelu.

Podczas sympozjum podniesiono liczne kwestie i problemy, ponownie je przeemyślano i przewartościowano. Większość wystąpień charakteryzowała znakomita znajomość poruszanych zagadnień oraz wysoki poziom warsztatu badawczego. Powyższe zapisać należy na konto środowiska małopolskich badaczy oraz organizatorów spotkania, którym udało się uzyskać tak równy poziom sympozjum dzięki odpowiedniemu doborowi referentów. Cechą charakterystyczną większości wystąpień była interdyscyplinarność warsztatu

oraz wieloaspektowe spojrzenie na problemy badawcze i interpretację wyników badań obiektów, niezależnie od czasu ich pochodzenia.

Uczestnikami sympozjum byli pracownicy nauki wyższych uczelni i PAN oraz muzeów, badacze z PP PKZ i instytucji konserwatorskich, głównie z terenu Małopolski oraz zaproszeni goście z innych ośrodków. W obradach wziął udział prof. dr hab. W. Hensel – dyrektor Instytutu Historii Kultury Materialnej PAN, obszerne wypowiedzi wygłosili dr L. Krzyżanowski – dyrektor ds. naukowo-konserwatorskich PP PKZ i mgr inż. arch. Olgierd Wójcik – wojewódzki konserwator zabytków w Tarnowie. Szczególnie wystąpienie ostatnie oraz interesujący program objazdu, obejmujący zwiedzanie zamków w Wiśniczu Nowym i Dębnie oraz grodziska wczesnośredniowiecznego w Zawadzie k. Tarnowa, wprowadziły uczestników sympozjum w problematykę konserwatorską województwa. Wydaje się, iż pozytywna ocena spotkania, wyrażana zarówno w dyskusji, jak w podsumowaniu, jest uzasadniona, a trud organizatorów owocny.

Jan Gromnicki

MURY OBRONNE FERRARY – WYSTAWA W WARSZAWIE

Dnia 3 października 1984 r. w salach Muzeum Techniki w Warszawie została otwarta wystawa poświęcona zagadnieniom konserwacji murów obronnych Ferrary. Fakt zaszczytowania swą obecnością uroczystości otwarciem przez ambasadora Włoch w Polsce Guglielmo Folchiego z małżonką, obecność ministra kultury regionu Emilia Romagna Giuseppe Corticellego, burmistrza Ferrary dra Roberto Sofflittiego, rektora Uniwersytetu w Ferrarze prof. Antonio Rossiego oraz prezesa Krajowego Towarzystwa Ochrony Zabytków Sztuki i Pomników Przyrody – Italia Nostra mecenasa A. Lucianiego – wyraźnie akcentowały znaczenie, jakie przywiązują włoscy koledzy konserwatorzy do prezentacji zagadnień ochrony dóbr kultury przed publicznością polską. Również i wybór tematyki – konser-

wacja murów Ferrary, należących do najbardziej imponujących miejskich założeń obronnych w Italii, stosunkowo jeszcze dobrze zachowanych, wskazał, że współpraca konserwatorów obu państw, zapoczątkowana w 1980 r. wspaniałą wystawą „Ochrona dóbr kultury we Włoszech – Umbria Wenecja”, ma charakter trwały.

Wybór tematu wystawy był także niezmiernie ciekawy dla nas z uwagi na możliwość przesłania kolejnych etapów rozwoju nowożytnych fortyfikacji włoskich okresu Odrodzenia, tak przecież znacząco wpływających na architekturę militarną Polski tego okresu historycznego. Miasto Ferrara w okresie średniowiecza początkowo otoczone było pojedynczym murem z basztami. W dalszej historii budowy jego fortyfikacji należy wydzielić następujące etapy:

– fortyfikacje markiza, a później księcia Borso (1449–1471), wznoszone od 1451 r. przez architektów Pietrobono Brasavola, Benevenuto degli Ordini i Cristoforo della Carradora, wzdłuż lewego brzegu Padu na odcinku pomiędzy dzisiejszym bastionem San Lorenzo a Bramą San Giorgio;

– fortyfikacje księcia Ercole I (1471–1505), rozpoczęte w 1492 r. budową fosy pod kierunkiem Biagio Rossettiego, a od 1498 r. budową muru kurtynowego, który otoczył nowszą część miasta („Addizione Erculeo”) na północ od obecnych ulic Viale Cavour i Corso Giovecca, rozdzielonego trzema bramami: San Benedetto (później Porta Po), degli Angeli i San Giovanni Battista (późniejsza Porta Mare);

– fortyfikacje księcia Alfonsa I (1505–1534), wzniesione w latach